

לכבוד
הממשלה וועדת הכספים של הכנסת
ירושלים

הריני מתכבד להגיש בזה את הדין וחשבון של בנק ישראל לשנת 2007, לפי סעיף 59 לחוק בנק ישראל, התשי"ד - 1954.

שנת 2007 הייתה שנה טובה מאוד לכלכלת ישראל: התוצר גדל בקצב מהיר - זו השנה הרביעית ברציפות - ב-5.3 אחוזים, וגידולו הוביל גם השנה על ידי המגזר העסקי. המשך השיפור בתמונה המקרו-כלכלית התבטא בתחומים רבים, בהם עליית מספר המועסקים ושיעור ההשתתפות, ירידת האבטלה ל-6.7 אחוזים ברביע האחרון של השנה והתפתחויות חיוביות בשוקי ההון.

צמיחת המשק נשענה על המשך הצמיחה האיתנה בעולם ועל המשך היישום של אסטרטגיה כלכלית התומכת בצמיחה בת-קיימא בישראל.

הממשלה המשיכה לשמור על משמעת פיסקלית, תוך הקטנה נוספת של הגירעון יחסית לתוצר, עד להתאפסותו השנה, והמשך היישום של התוכנית הרב-שנתית להפחתת מסים. מדיניות זו הביאה לירידה חדה של יחס החוב לתוצר, אך רמתו עדיין גבוהה מדי.

האינפלציה, בהסתכלות על שנים עשר החודשים האחרונים, חרגה במחצית הראשונה של השנה מגבולו התחתון של יעד יציבות המחירים (1 עד 3 אחוזים), והמדיניות המוניטרית פעלה להחזרתה, בהדרגה, לתחום היעד. לקראת סוף השנה חרגה האינפלציה מגבולו העליון של תחום היעד. להאצת האינפלציה לקראת סוף השנה, למרות ייסוף ניכר של השקל מול הדולר, גרמה בעיקר עלייה לא-צפויה במחירים העולמיים של הדלקים והמזון.

בשנתיים האחרונות נבלמה העלייה בתחולת העוני, ועל פי מדד המבוסס על היכולת לרכוש סל מוצרים קבוע (המדד האבסולוטי) היא אף ירדה (לפי הנתונים האחרונים - עד יוני 2007). לשינוי המגמה תרמה הצמיחה המתמשכת, אשר הביאה לשיפור התנאים בשוק העבודה לכלל העובדים, ובהם גם מעוטי ההשכלה, ששיעור התעסוקה בקרבם עלה.

המשבר הפיננסי שפרץ בארה"ב באמצע שנת 2007 השפיע על המשק הישראלי במהלך השנה במידה מועטה בלבד, אך המשכו, בתחילת 2008, מצא ביטוי בשוק ההון המקומי, בעיקר במחירי המניות בבורסה לניירות ערך. עם העמקת המשבר הפיננסי העולמי מסתמנת האטה משמעותית של הצמיחה הכלכלית בארה"ב ובמדינות אירופה, וזו צפויה להתבטא בהאטת צמיחתו של הסחר העולמי. לנוכח התפתחויות אלה צפויה האטה בצמיחת המשק הישראלי בשנת 2008.

היעד המרכזי של המדיניות הכלכלית לשנים הבאות הוא לבסס את התנאים לצמיחה בת-קיימא, שתגדיל את רווחת כלל הציבור ותאפשר גם טיפול בבעיות החברתיות. לשם השגתו יש להמשיך בתוואי של ייצוב פיסקלי ולשמור על יציבות מחירים ויציבות פיננסית. שמירת היציבות הפיננסית היא השנה אתגר מיוחד, לנוכח המשבר הפיננסי בארה"ב והצפי להאטה במשק העולמי. במקביל יש לשפר את התפקוד של מערכת החינוך, וכן לחדש את תנופת הרפורמות המבניות, שנועדו לשפר את מצב התשתיות ולהגביר את התחרות במשק. נוסף על

אלה נדרשת מדיניות מתמשכת וממוקדת לצמצום העוני, עם דגש בהרחבת התעסוקה של אוכלוסיות שמעורבותן בשוק העבודה נמוכה.

כדי להשיג את יעדי המדיניות על הממשלה להתמיד במשמעת פיסקלית לאורך זמן ולשמור על גירעון נמוך. מדיניות כזאת תאפשר להפחית את משקל החוב הציבורי בתוצר, וכך להקטין את הנטל הכבד של תשלומי הריבית בתקציב הממשלה, להגביר את עמידותו של המשק בפני זעזועים חיצוניים ולאפשר לממשלה בעתיד לנהל מדיניות אנטי-מחזורית. האתגר בניהול המדיניות הפיסקלית מתחדד לנוכח הצרכים הביטחוניים ולנוכח הצורך לקדם את הטיפול בנושאים החברתיים, כולל החינוך.

חשוב להשלים את חקיקתו של חוק חדש לבנק ישראל, בדומה למדינות שעדכנו בשנים האחרונות את החקיקה המסדירה את פעילות הבנקים המרכזיים שלהן. בחוק החדש יש לעגן את עצמאות הבנק המרכזי, להגדיר בבירור את מטרותיו ולקבוע מסגרות חדשות לקבלת החלטות ולבקרה ושקיפות ציבוריות. ראוי שהמטרה העיקרית בפעילות הבנק תהיה שמירה על יציבות מחירים בהתאם ליעד שקובעת הממשלה. נוסף על כך מוצע שהבנק יתמוך במטרות הכלכליות האחרות של הממשלה - בעיקר צמיחה ותעסוקה - כל עוד הדבר אינו מערער את יציבות המחירים לאורך זמן, וכן בפעילותה הסדירה של המערכת הפיננסית. מוצע כי במסגרת החוק החדש יוקמו שני גופים - ועדה מוניטרית ומועצה מינהלית - שיכללו גם חברים בעלי כישורים הולמים מחוץ לבנק, תוך מניעת פוטנציאל לניגודי עניינים. הוועדה המוניטרית בראשות הנגיד תקבל החלטות בתחום המדיניות המוניטרית; המועצה המינהלית - שבה יהיה רוב לחברים החיצוניים, ואחד מהם יעמוד בראשה - תאשר את הנושאים המינהליים, כתוכנית העבודה של הבנק, תקציבו ושכר עובדיו. שני הגופים יחויבו בדיווח לציבור על החלטותיהם, וזאת כדי ליצור, לצד עצמאות הבנק, מערכת של שקיפות, בקורות ואיזונים ציבוריים.

רצוי להמשיך ולהשלים את הרפורמות המבניות בתחומי התשתית, שיגבירו את התחרות בתחומים אלו, ויתמכו בגידול הפריון במגזר העסקי ובצמיחה. חשוב להמשיך גם בפיתוח התשתית הפיננסית, לצד נקיטת מדיניות שתפחית את פגיעותה של המערכת הפיננסית. אשר למדיניות החברתית - הממשלה אימצה השנה, לראשונה, יעדים כמותיים לצמצום העוני ולהגברת התעסוקה. הקטנת העוני דורשת טיפול מתמשך, עם אופק ארוך טווח. הטיפול מחייב שוויון הזדמנויות בשוק העבודה, ולשם כך חשוב שהקצאת המקורות לשירותי חינוך והיעילות בהקצאתם תבטיח רמת חינוך נאותה לאוכלוסייה בכלל ולשכבות החלשות בפרט.

סטנלי פישר

ס. נ. ישר

נגיד בנק ישראל